

והייב אדם להוכיח ולמחות גם אם אינו בטוח שדבריו יישמעו. ואולם אם יודע בודאות שלא יקבלו דבריו — יניחם, מוטב ויהיו שוגגים ואל יהיו מזידיים. תוס'. ואם אין הדבר ודאי, אפילו אם קרוב הדבר שלא ישמעו — כתב בספר מאמר מרדכי (תרה סק"ב) שאין צריך למחות. ויש מפקפקים בזה — ע' פתח עינים ומאור ישראל כאן. אכן בעבירות המפורשות בתורה, שהן גלויות וידועות — חייב למחות בכל אופן (עפ"י רא"ש ביצה רפ"ד; רמ"א או"ח תרה, ב ועוד).

ב. שמואל אמר: תמה זכות אבות, ורבי יוחנן אמר: תחון זכות אבות, ולא תמה. ועוד נחלקו החכמים, על פי דרשות המקראות, מאימתי תמה זכות אבות; רב אמר מימות הושע בן בארי. ושמואל אמר: מימי חזאל. רבי יהושע בן לוי אמר: מימי אליהו. ורבי יוחנן אמר: מימי חזקיהו. ואמר רבנו תם: זכות אבות אמנם תמה אבל ברית אבות לא תמה. ור"י אמר: אין מחלוקת בין שמואל לרבי יוחנן, אלא שמואל דיבר כלפי הרשעים, להם תמה זכות אבות, (ואף רבי יוחנן מסכים לכך, שהרי אמר מימי חזקיהו תמה), ורבי יוחנן דיבר כלפי הצדיקים, ועל זה אנו סומכים להזכיר זכות אבות בתפילותנו.

פרק שישי; דף נז

עט. א. באלו תכשיטים ואבזרים אין האשה יוצאת בשבת?

ב. מיני חוטים שרשראות ורצועות, הקשורים לשער האשה או לצוארה — האם הם מהוים חציצה בטבילה? א. מדין תורה, כל דבר שהוא תכשיט, מותר לצאת בו בשבת, ובכלל זה הן דברים העשויים לגוי הן שאר דברים שהם צורך לתיקון הגוף, כגון חוטים לקשירת שער וכדו'. ואולם אסרו חכמים לאשה לצאת אף בדברים הללו כאשר יש חשש שתסירם להראותם לחברתה, כגון בקישוטים חשובים. וכן אסרו דברים המהוים חציצה בטבילה, שמא תזדמן לה טבילה של מצוה ותצטרך להסירם, ותוליכם ד' אמות ברשות הרבים. ואף בחצר ביתה אסרו לה לצאת עמהם, מלבד דברים מסוימים, כדלהלן. [כמו כן יש דברים שאסרו מחשש שיפלו ממנה ותביאם בידה, כדלהלן נט:].

ולא גזרו חכמים אלא בקישוטים ובדברים קטנים, אבל בבגדים או חגורה וכדו', לא גזרו שמא תסירם בטבילה ותלך ברה"ר כשהם בידה (עפ"י תוס' ורא"ש). והוא הדין הלוּבש בגד צמר בימים חמים, לא גזרו שמא יורידם ויחזיקם בידו, ומותר לצאת בשבת כשהוא לבוש בהם (עפ"י אגרות משה או"ח ח"ג א, ע"ש. ונראה שאם אין הדרך כלל ללבוש אותם נגדים בקיץ — אסור מדינא שהרי זה כמשא — לפי מה שכתב הר"ן (קב). שאסור לצאת לרשות הרבים כשלבוש נגדים רבים שאין הדרך ללבשם יחד).

וזהו ששנינו: לא תצא אשה בחוטי צמר או פשתן או רצועות שבראשה. אבל מיני אריגה שהיא קושרת בשערותיה, כגון שרשרות חלולות הארוגות מחוטים, הואיל ואינם מהוים חציצה — מותר לצאת עמהם (רב). ואם יש בהם טינוף כגון טיט, ומקפדת לרחוץ עמהם, שלא יטנפוה — תלוי הדבר בשתי לשונות בגמרא בדברי רב הונא בריה דרב יהושע. (עפ"י רש"י).

א. יש מפרשים שכל דבר שהיא מקפידה על טינפו, כגון חוטים מוזהבים, אעפ"י שאינם חוצצים בטבילה, אם היא מקפידה על הסרתו כשטובלת — אסור לצאת בו בשבת, לפי לשון אחת. (מובא ברא"ש ובשאר פוסקים).

הפוסקים נקטו להלכה כלשון המחמירה (הג"א; רמ"א שג,א).

[לדעת רבי יהודה, חוטי צמר אינם חוצצים. וכן חוטי שער לכולי עלמא. הלכך יוצאת בהם בשבת, לפי שאינה מסירתם בטבילה. רי"ף].

ב. חוטים הנתונים בקליעת השער — כתבו התוס' והרא"ש שמותר לצאת בהם, כי אין לחוש שמא תסירם, שהרי אסור לסתור קליעת השער. ומרש"י (ורי"ד וריא"ז) משמע שאסור לצאת בהם. ויש סוברים שלפי רש"י אין אסור בסתירת הקליעה בשבת, לפי שגודלת אסורה מדרבנן ועל כן סותרת שלא על מנת לגדול מותרת אף לכחילתה. (עפ"י או"ז ח"ב פד. וע' מרומי שדה ועוד). ואולם להלכה נפסק שאסור הן לקלוע צמה הן להתירה.

ג. דברים שמותר לצאת בהם, מותר גם להתירם ולקשרם ברשות הרבים, בתוך ד' אמות (תוס' ועוד).

לא תצא אשה בטוטפת [שביס'. ע' חזו"א כלים לג,יד. = קישוט כעין ציץ המוקף מאוזן לאוזן] ובסרביטים [/ 'סנבוטין'. = התלויים בשני צדי הראש, ומגיעים עד לחייה, עניות עושות אותם ממיני צבעונים, ועשירות מכסף וזהב] — בזמן שאינם קבועים ותפורים עם השבכה, שמא סתירם להראותם להברתה ותוליקם ברשות הרבים, אבל קבועים בשבכה — מותר. ולא בעיר של זהב ולא בקטלא (= מין ענק התלוי בצוורה. ואפילו הוא רפוי ואינו חוצץ בטבילה. תוס'), ולא בנזמים ולא בטבעת שאין עליה חותם ולא במחט שאינה נקובה. ובכל אלו אם יצאה אינה חייבת חטאת, לפי שהם 'תכשיטים' ואינם 'משאוי', כאמור.

[קשר ידוע שתולים אותו כנגד חולי עין הרע, מבואר בגמרא שדינו כקמיע מומחה, ויוצאת בו בשבת, וכן הסיק אב"י דלא כרב יוסף].

כיפה של צמר הנתונה תחת השבכה [כבול'], וכן מצנפת קטנה [איסטמא'; ביזוני' / בי זיני'] האוגדת את השער היוצאת תחת קישוריה (כפרש"י. והרי"ף מפרש מטלית צבעונית כגון שתולים לכולת) — לא תצא בהם לרשות הרבים אבל יוצאת בחצר, [שבאלו לא אסרו חכמים אלא ברשות הרבים, שלא תתגנה על בעלה. להלן סד:]. רבי אלעזר בר' שמעון מתיר בכבול, וכן בכל דבר שלמטה מן השבכה. וכן מדברי שמואל יוצא שמותר לצאת בכיפה של צמר לרשות הרבים. (ויש אומרים ששמואל אינו נא לחלוק עם הברייתא — ע' שפת אמת ורא"מ הורביץ).

הלכה כפי השנוי בברייתא, וכרבי אבהו (ורב), שאינה יוצאת לרשות הרבים בכיפה של צמר (רי"ף).

הבנות יוצאות בחוטים שבאזניהם, (התחובים שם כדי שלא ייסתם האוזן. רש"י. וע"ע להלן סה.).

א. הפוסקים נתנו טעמים למנהג הנשים עתה לצאת בתכשיטיהן לרשות הרבים, וכתבו שאין למחות בידן. ויש אומרים שמן הראוי לכתחילה להקפיד על כך.

תכשיט שנוהגות הנשים לצאת בו, כגון שרשרת וטבעת, מותר אף אם הוא מכוסה בבגדים עליונים (מעיל, כפפה). עפ"י שמירת שבת כהלכתה יח,כד; דברי חכמים 259 בשם הגר"מ פינטשין.

ב. לדעת רבנו תם והרו"ה, לא אסרו חכמים אלא באשה, שדרכה להראות תכשיטיה לחברותיה, אבל האיש יוצא בתכשיטים (המיוחדים לו). ויש חולקים (רי"ף; רמב"ן; הגהות אשר"י בשם פסיקתא דרב שלום, ועוד. וע"ע להלן נט-ס).

ב. חוטי צמר ופשתן ורצועות הקשורים בשער — חוצצים בטבילה עד שתתפרם. רבי יהודה אומר: חוטי צמר אינם חוצצים. וחוטי שער — מסקנת הגמרא שלדעת הכל אינם חוצצים.

לא שמענו שאינם חוצצים אלא חוטי שער הקשורים בשער, אבל לא על גבי בשר (רמב"ן ועוד). ויש חולקים (עפ"י בעלי הנפש להראב"ד).

חוטים הקשורים בצואר אינם חוצצים, שאין אשה חונקת את עצמה. אבל חבקים רחבים שבצואר כגון קטלא התלויה בצואר, שהיא חונקת עצמה בהם כדי שתראה בעלת בשר — חוצצים. (ערי"ף ור"ן).

א. חוטי הבנות שבאוזן — אינם חוצצים (תוס').

ב. שאר תכשיטים, כגון טבעת ונזמים — אם הם מהודקים, חוצצים (תוספתא מקואות ו; בה"ג — מובא בהג"א). ויש אומרים שנזמי האוזן אינם חוצצים, כי אין האשה מקפדת עליהם לא בשעת שינה ולא ברחיצה, ומשום כך יכולה לצאת בהם בשבת (תשב"ץ ח"ג רפ).

ג. לכתחילה אין לטבול אפילו בדברים שאין חוצצים, אטו דברים החוצצים. רמ"א יו"ד קצה, א.

ד. לפי פירוש רבותיו של רבי יוצא שדברים שהאשה מקפדת עליהם שלא יטנפו בטבילה, או שלא ייטנפו הם, אפילו אינם מהודקים לגופה — חוצצים. ורש"י הקשה על פירוש זה. ואולם דעה זו הובאה ברמ"א (יו"ד קצה, ד).

ואמנם גם לפי שיטה זו, דוקא במקפדת, אבל אם אינה מקפדת, אפילו הוא ברוב הגוף, אין כאן חציצה אם אינו מהודק (עפ"י סדרי טהרה. ולזה הסכים בשו"ת שבט הלוי ח"ו קלה, ג, דלא כלבו"ש שהחמיר. וחציצה זו אינה מן התורה. שם).

יש מי שכתב שגם לשיטה זו, דוקא בדברים שמקפידים עליהם בשעת רחיצה, אבל דברים שאין מקפידים עליהם ברחיצה (או שבדוקא נותנים אותם ברחיצה), אם המים נכנסים — מותר לטבול בהם (ע' זכר יצחק סא). ע"ע בבאור שיטה זו בחדושי הנצי"ב כאן ובשו"ת מהרש"ם ח"ג קעג.

דף נח

פ. א. חותם של עבד ושל בהמה — האם מותר לצאת בו בשבת?
 ב. האם חותם של עבד או של בהמה מקבלים טומאה?
 ג. האם מותר לעבד לצאת בשבת בזוג התלוי בו? ומה הדין בבהמה?
 ד. מה דינם של הפעמונים למיניהם, לענין קבלת טומאה?

א. חותם של עבד העשוי מטיט והוא תלוי בצוארו, אם רבו עשאו לו — יוצא בו בשבת לרשות הרבים, לפי שאינו נוטלו מצוארו להוליכו בידו, מפני אימת רבו. עשאו לעצמו — לא יצא לרשות הרבים אבל מותר בחצר. ואם הוא עשוי מתכת, שרבו מקפיד עליו אם ייאבד — אפילו עשאו לו רבו לא יצא בו, שמא יינתק ממנו ויביאנו בידיו ונמצא מטלטל ברשות הרבים.

חותם שבכסותו, בין של מתכת בין של טיט, בין עשאו לו רבו בין עשאו בעצמו — לא יצא בו, שמא ייפסק ממנו, ויקפל טליתו על כתפו כדי להסתיר מקום החותם, ונמצא מתחייב חטאת משום הליכתו ברשות הרבים בטלית מקופלת על כתפו.

(ואסרו חכמים אף בחותם התפור וארוג בבגד, ואעפ"י שאין בו חשש ניתוק — שלא חילקו בגזרותיהם. עפ"י תוס').

לא תצא בהמה בחותם, הן חותם שבצוארה הן בכסותה.

ואעפ"י שהוא ארוג (משנ"ב שה סקמ"ה, עפ"י תוס').